

บทที่ 2

วิกฤตการณ์มายา เกวซ

ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายในวิกฤตการณ์หนึ่ง ๆ นั้น ๆ จำเป็นต้องบรรยายถึงรายละเอียดและลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เหตุการณ์ใด เกิดขึ้นก่อนหลังอัน เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสร้างความ เข้าใจถึงเหตุการณ์ตัดสินใจของผู้นำในเหตุการณ์นั้น ทั้งนี้ เพราะในวิกฤตการณ์หนึ่ง ๆ นั้น เหตุการณ์ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อน อีกทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีหลายฝ่าย นอกจากนี้แล้ว ก็ยังจะทำให้เห็นถึงบรรยากาศของเหตุการณ์ในขณะนั้นอีกด้วย ซึ่งการศึกษาในลักษณะดังกล่าว อาจพบได้จากตัวอย่าง เช่น การศึกษา เรื่องวิกฤตการณ์คิวบาของ Graham T.Allison¹ เรื่องวิกฤตการณ์ช่องแคบไต้หวันของ Sukhumbhand Paribatra² หรือ การศึกษาถึงวิกฤตการณ์นี้ ในแง่กฎหมายของ Jordan J. Paust³ เป็นต้น

¹ Graham T. Allison, Essence of Decisions : Explaining the Cuban Missile Crisis (Boston, Ma. : Little, Brown and Co., 1971).

² Sukhumbhand Paribatra, The Taiwan Straits Crisis of 1958 : A Study of the Use of Naval Power, Asian Studies Monographs No.131, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, 1981.

³ Jordan J. Paust, "The Seizure and Recovery of the Mayaguez" The Yale Law Journal, Vol.85 : 774, 1976.

ด้วยความตระหนักในความสำคัญของการลำดับรายละเอียดของเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้ว ในบทนี้จะบรรยายถึงรายละเอียดและลำดับเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในวิกฤตการณ์มาฆา เกวชซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลไทยในบทต่อไปด้วย

เหตุการณ์มาฆา เกวช¹

เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2518 เวลาประมาณ 15.20 น. เรือมาฆา เกวช ซึ่งเป็นเรือบรรทุกสินค้าของสหรัฐฯ ที่กำลังแล่นจากฮ่องกงมุ่งหน้ามายังลัตเวีย ได้ถูกรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตยโดยจับในเขตน่านน้ำซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งของประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยประมาณ 60 ไมล์ และห่างจากเกาะ วาย ซึ่งเป็นเกาะที่เวียดนามใต้ กัมพูชาและไทย ต่างอ้างสิทธิ์ประมาณ 7 ไมล์ ขณะที่ถูกจับนั้น เรือดังกล่าวมีลูกเรือรวม 39 คน²

ในเย็นวันเดียวกัน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีซึ่งรักษาการตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศแทน พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ที่เดินทางไปประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนที่มาเลเซียก็ได้รับรายงานเหตุการณ์ดังกล่าวจากกระทรวงการต่างประเทศ แต่ยังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เนื่องจากยังไม่ทราบว่าเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร³

¹ ข้อมูลทั้งหมดในที่นี้มาจาก Foreign Broadcasting Information Service (FBIS) Asia-Pacific, 13-20 May, 1975 ในเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เว้นไว้แต่ที่ได้ระบุไว้ในที่อื่น

² Time, 26 May 1975, p.8.

³ สัมภาษณ์ ดร.เกษม ศิริสัมพันธ์ (17 ตุลาคม 2528) เลขานุการส่วนตัวของนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ดร.เกษมกล่าวว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้คาดการณ์ว่าอาจเกิดเหตุการณ์ใหญ่ได้เพราะว่าสหรัฐอเมริกาก็เกิดสงครามกับประเทศอื่นด้วยกรณีที่เรืออเมริกันถูกจับเสมอ

วันที่ 13 พฤษภาคม 2518

ในคืนวันที่ 12 พฤษภาคม 2518 ประธานาธิบดีฟอร์ด ซึ่งได้รับแจ้ง เหตุการณ์ที่เรือมายา เกวชถูกจับ ก็ได้เรียกประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูง เพื่อหารือ เรื่องแผนการปฏิบัติการทางทหารที่เป็นไปได้ในเช้าวันนี้ ซึ่งหลังจากที่ได้รับคำสั่งนี้ กระทรวงกลาโหมก็ได้สั่ง เตรียม นาวิกโยธิน 1,100 คนที่ตั้งอยู่ในโอกินาวาและเรือรบ 6 ลำ ในมหาสมุทรแปซิฟิกให้มุ่งมายังอ่าวไทย รวมทั้งให้เครื่องบินอเมริกันที่อุตะ เกาะคอยจับตาดูเรือมายา เกวชด้วย นอกจากนี้ สหรัฐาก็ได้ดำเนินการทางการทูตผ่านรัฐบาลจีนให้ เขมรแดงปล่อย เรือ แต่ในเวลาต่อมารัฐบาลจีนก็ได้ประกาศว่าไม่อาจดำเนินการดังกล่าวได้¹

เมื่อได้ทราบความเคลื่อนไหวต่อมาของสหรัฐา รัฐบาลไทยก็ได้แสดงท่าทีต่อกรณีนี้ อย่างชัดเจน โดยในเช้าวันนี้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แถลงข่าวว่า รัฐบาลไทยจะไม่อนุญาตให้สหรัฐาใช้ฐานทัพในประเทศไทยในการทำสงครามใด ๆ กับเขมรแดงหากสหรัฐาดังใจเช่นนั้น และจะเชิญเจ้าหน้าที่สหรัฐามาหารือด้วยต่อไป

ในตอนบ่ายวันนี้ ประธานาธิบดีฟอร์ด ได้สั่งให้เครื่องบิน F-4 Phantoms, A-7 Corsair และ F-111 จากฐานทัพอเมริกันที่อุตะ เกาะไปบ้องกันมิให้เรือถูกย้ายจากเกาะดัง ซึ่งในการบ้องกันนี้เครื่องบินสหรัฐาได้ปะทะกับฝ่าย เขมรแดงด้วยแต่สามารถบินกลับมายังอุตะ เกาะได้อย่างปลอดภัย²

¹ Time, 26 May 1975, p.8-9.

² คำสั่งนี้มีขึ้นหลังจากมีข่าวว่า รัฐบาลเขมรแดงจะย้ายเรือมายา เกวชไปยัง เกาะตั้ง ซึ่งอยู่ห่างจาก เมืองท่ากัมปงโสม 34 ไมล์ ประธานาธิบดีฟอร์ด ได้รับแจ้งว่าการปฏิบัติการซึ่งเรือจะยกมากขึ้นถ้าเรือถูกย้ายไปแผ่นดินใหญ่ บทความใน Bangkok Post อ้างว่า รัฐบาลไทยมิได้ทราบการ เคลื่อนไหวของ เครื่องบินสหรัฐาที่บินจากฐานทัพในประเทศไทยไปปฏิบัติการดังกล่าวเลย โปรดดูใน Bangkok Post, 21 May 1975, p.8.

ในเวลา 15.00 น. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชได้เชิญนาย เอ็ดเวิร์ด มาสเตอร์ อธิบดีสหรัฐอเมริกา เข้าพบเพื่อแจ้งให้ทราบถึงมติของรัฐบาลไทยในเรื่อง เรือมายา เกวชว่า รัฐบาลไทยไม่ประสงค์ที่จะยุ่งเกี่ยวกับและจะไม่อนุญาตให้สหรัฐอเมริกาใช้ดินแดนไทยในการดำเนินการใช้กำลังตอบโต้เขมรแดงถ้าหากสหรัฐจะทำเช่นนั้น ซึ่งอุบตงสหรัฐได้รับทราบและแจ้งว่า ฝ่ายสหรัฐจะเคารพต่อมติของรัฐบาลไทย

อย่างไรก็ตาม มีข่าวว่านายมาสเตอร์ได้ขออนุญาตนายกรัฐมนตรีสั่ง เครื่องบินสหรัฐ จากไทย ไปทิ้งระเบิดในประเทศกัมพูชา เพราะมีท่าทีว่ารัฐบาลกัมพูชาจะย้ายชาวอเมริกันบนเรือมายา เกวช แต่นายกรัฐมนตรีได้ตอบปฏิเสธ¹

ทางด้านทำเนียบขาวนั้น ในเวลา 17.30 น. ผู้ช่วยประธานาธิบดีได้เริ่มแจ้งแก่ผู้นำในสภาองเกรสว่าประธานาธิบดีตัดสินใจจะใช้กำลังหากจำเป็น และในตอนกลางคืนวันนี้ ประธานาธิบดีฟอร์ดก็ได้สั่งให้นาวิกโยอินที่อุตะเภาส่งมีกำลังพร้อมทางอากาศแสดงกำลังเชิงขู่ให้เขมรแดงปล่อยเรือฐานทัพสหรัฐที่อุตะเภาได้ส่งเครื่องบิน .105 หนึ่งฝูงและเครื่องบินลาดตระเวนทางทะเลทางไกลออกตรวจเรือด้วย ขณะเดียวกันกองบัญชาการทหารสหรัฐที่อ่าวซุบิกก็ได้รับคำสั่งให้เคลื่อนนาวิกโยอินจำนวน 150 คน มายังอุตะเภา นอกจากนี้ ฐานทัพสหรัฐในประเทศไทยทุกแห่งก็ได้รับคำสั่งให้เตรียมพร้อม แต่มิได้บอกสาเหตุเนื่องจากสหรัฐไม่ต้องการให้ฝ่ายไทยล่วงรู้แผนการใด ๆ²

¹ ประชาชาติรายวัน, 15 พฤษภาคม 2518, หน้า 12.

² Bangkok Post, 21 May 1975, p.8.

วันที่ 14 พฤษภาคม 2518

ก่อนที่จะนำนาวิกโยธินขึ้นที่อุตะเกาในเช้าวันนี้ เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐฯได้ติดต่อขออนุญาตจากฝ่ายทหารซึ่งผู้ที่มีบทบาทในเหตุการณ์ขณะนั้นกล่าวว่าในเวลาต่อมาว่า ได้อนุญาตให้สหรัฐฯดำเนินการได้เนื่องจากเห็นว่า ขณะนั้นเป็นเวลา 02.00 น. ซึ่งไม่อาจประชุมคณะรัฐมนตรีแจ้ง เรื่องดังกล่าวได้และหากแจ้งต่อรัฐบาลและรัฐบาลไม่อนุญาตแล้วก็จะทำให้เป็นการเสื่อมเสียความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ และในเวลา 04.45 น. นาวิกโยธินจำนวน 1,100 คนจากโอกินาวาและอ่าวซูบิกก์เดินทางมาถึงไทย¹ และอีก 3-4 ชม. ต่อมา เครื่องบินสหรัฐฯก็ได้เริ่มออกปฏิบัติการยิง เรือ เขมรแดงและจากการปฏิบัติการนี้ ทำให้ประธานาธิบดีฟอร์ดตัดสินใจให้ดำเนินการใช้กำลังชิง เรือคืน²

ขณะที่สหรัฐฯดำเนินการทางทหารดังกล่าวใน เวลา 10.00 น. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ให้สัมภาษณ์นักข่าวว่า ได้ตรวจสอบจนถึงคืนวันนั้นว่า นาวิกโยธินสหรัฐฯมาถึงอุตะเกาจริงหรือไม่ แต่ยังไม่ตรวจสอบไม่ได้ และเนื่องจากว่ารัฐบาลไทยได้แจ้งแก่อุบุดตสหรัฐฯไปแล้วและอุบุดตก็ได้สัญญาว่าจะไม่ใช่ดินแดนไทยในการปฏิบัติการทางทหารใด ๆ เพราะฉะนั้นถ้าสหรัฐฯส่งนาวิกโยธินมา เพื่อดังกล่าวจริงก็จะเป็นการกระทบกระเทือนมิตรภาพระหว่างสองประเทศมาก รัฐบาลจะประท้วงอย่างแข็งกร้าวหรือแม้แต่จะพิจารณาตัดความสัมพันธ์กับสหรัฐฯด้วยซ้ำ

¹ คำให้สัมภาษณ์ของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ คือนาย Anthony Paul

อนึ่ง พล.อ.เกรียงศักดิ์ กล่าวว่า สหรัฐขออนุญาตนำนาวิกโยธินขึ้นในเวลา 8.00 น. วันเดียวกัน แต่ข่าวจากแหล่งอื่น ๆ เห็นตรงกันว่า นาวิกโยธินสหรัฐฯขึ้นบกที่อุตะเกา เมื่อเวลา 04.45 น.

โปรดดูคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวใน Asiaweek, 22 November, 1985, p.32.

² แผนการชิงเรือนี้คือ กำลังนาวิกโยธินจะเข้ายึด เกาะซึ่งเจ้าหน้าที่สหรัฐฯเชื่อว่า ลูกเรือถูกคุมตัวอยู่ และอีกหน่วยหนึ่งจะบุกขึ้นเรือมายา เกวช ขณะที่เครื่องบินรบจะเข้าปฏิบัติการทิ้งระเบิดบางจุดบนแผ่นดินใหญ่ ดูรายละเอียดใน Time, 26 May 1975, p.10-11.

ต่อมาในเวลา 15.50 น. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เชิญอุปทูตสหรัฐอเมริกาพบอีกครั้งหนึ่งและได้สอบถามกรณีที่มีข่าวว่า ทหารสหรัฐฯจำนวนหนึ่งมายังประเทศไทย อุปทูตตอบว่าทราบแต่เพียงว่ามีนาวิกโยธินราว 1,100 คนมายังอุตะเภาเข้าวันนี้ นายกรัฐมนตรีจึงได้มอบบันทึกช่วยจำประท้วงอย่างเป็นทางการ ซึ่งระบุว่า

"....เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2518 รัฐบาลได้ทราบว่า รัฐบาลสหรัฐฯได้ส่งกำลังนาวิกโยธินจำนวนหนึ่งมายังประเทศไทย อันเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการได้ตอบเขมรใน เรื่องดังกล่าว

รัฐบาลไทยได้พิจารณาเห็นว่า การกระทำดังกล่าวของสหรัฐฯไม่สอดคล้องกับความรู้สึกอันดีที่มีอยู่ต่อกันระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และหากไม่มีการถอนกำลังทหารดังกล่าวซึ่งเข้ามาประเทศไทยโดยฝ่าฝืนความประสงค์ของรัฐบาลไทยออกไปทันทีแล้ว ความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีซึ่งมีอยู่ระหว่างประเทศทั้งสองอาจได้รับความกระเทือนและก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก¹

หลังจากการพบกับอุปทูตสหรัฐฯแล้ว ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ว่า สหรัฐฯจะต้องถอนนาวิกโยธินออกทั้งหมดภายใน เข้าวันที่ 15 พฤษภาคม 2518 มิฉะนั้นแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯจะต้องกระทบกระเทือนอย่างมากและจะต้องหามาตรการที่เหมาะสมดำเนินการต่อไป ทั้งนี้เพราะการกระทำนี้เป็นการละเมิดอธิปไตยของไทย

พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ กล่าวในเวลาต่อมาว่า ขณะนั้นรัฐบาลไทยทราบแล้วว่า นาวิกโยธินมาที่อุตะเภาและกำลังรวมตัวกับส่วนที่ตกค้างในไทย เพื่อจะไปปฏิบัติการชิง เรือคิน รัฐบาลจึงแจ้งต่ออุปทูตว่า ขณะนี้สงครามอินโดจีนยุติแล้ว จึงไม่ควรยกทหารจากฐานทัพในประเทศไทยเข้าไปปฏิบัติการใด ๆ ในกัมพูชา และได้ขอร้องให้นำนาวิกโยธินขึ้นจากเรือมิค เวย์ ซึ่งกำลังจะเข้ามาแทนที่จะยกขึ้นจากอุตะเภาหรือสัดทีบ แต่อุปทูตตอบว่า เขาไม่อาจระงับคำสั่ง

¹ แถลงการณ์รัฐบาล, 14 พฤษภาคม 2518. โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก

จากกระทรวงกลาโหมได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ รัฐบาลไทยจึงไม่มีทางเลือกนอกจากต้องประท้วงต่อสหรัฐ¹

นอกจากนี้ ผู้นำรัฐบาลและนายทหารบางคนได้แสดงความเห็นต่อกรณีนี้ เช่น พล.ต. ประมาธ อติเรกสาร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกลาโหมกล่าวว่า การเข้ามาของนาวิกโยธินเป็นการทู่เกียรติของไทย ซึ่งรัฐบาลไทยจะไม่ยอมให้ใช้ฐานทัพในประเทศไทยทำการรุกรานหรือโจมตีเพื่อนบ้าน แต่การกระทำนี้ไม่ถือเป็นการละเมิดอธิปไตย เพียงแต่ผิดข้อตกลงระหว่างกันเท่านั้น กล่าวคือควรบอกล่วงหน้าทุกครั้งก่อนการปฏิบัติการใด ๆ บนแผ่นดินไทย²

ยิ่งกว่านั้น แม้ว่าเราจะไม่อาจทราบได้ว่ามีฝ่ายทหารผู้ใดบ้างที่ทราบเหตุการณ์ล่วงหน้า แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือ การที่ พล.เอกฤษณ์ สีวะรา ผู้บัญชาการทหารบกและรักษาการผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้แสดงจุดยืนเข้าข้างรัฐบาลโดยการกล่าวต่อสาธารณชนในวันนี้ว่า หากสหรัฐจะส่งทหารมาก็ควรแจ้งให้ไทยทราบก่อนและตามหลักการแล้ว ต้องแจ้งไปยังกระทรวงการต่างประเทศ³

¹ สัมภาษณ์ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ, 19 มิถุนายน 2528.

² ประชาชาติรายวัน, 16 พฤษภาคม 2518, หน้า 1, 12

ทัศนะของ พล.ต.ประมาธ อติเรกสาร ดังกล่าวถูกวิจารณ์และโจมตีอย่างกว้างขวางและกระทั่งถึงถูกเผาหุ่นประท้วงด้วยมือ นักศึกษาเผาหุ่นประธานาธิบดีฟอร์ด และ ดร. คิสซิงเจอร์ ที่หน้าสถานทูตสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาเมื่อประเด็นนี้ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวาง สำนักนายกรัฐมนตรีก็ได้ออกแถลงการณ์ปฏิเสธว่า พล.ต.ประมาธ มิได้พูดข้อความดังกล่าว โปรดดูใน สยามรัฐรายดัดปาตี, 1 มิถุนายน 2518, หน้า 4.

³ ประชาชาติรายวัน, 15 พฤษภาคม 2518, หน้า 1.

พล.ร.อ.อมร ศิริเกษะ เสนาธิการทหารเรือกล่าวว่า ทหารเรือไม่ทราบว่ามีใครอนุญาตให้นาวิกโยอินเข้ามาและทหารเรือจะทำตามคำสั่งของรัฐบาลที่จะให้นาวิกโยอินออกไป¹

15 พฤษภาคม 2518

ท่ามกลางการคัดค้านของรัฐบาลไทย สหรัฐาก็ได้ดำเนินการชิงเรือคืนโดยการปฏิบัติการจากฐานทัพในประเทศไทย ปฏิบัติการทั้งหมดมีดังนี้

เวลา 01.00 น. นาวิกโยอินที่อยู่ตะเภากล่าวเสียงไปลง เรือบรรทุกเครื่องบินคอร์ลีย์ ที่ลอยลำในอ่าวไทย เรียบร้อยแล้ว²

เวลา 04.45 น. ประธานาธิบดีฟอร์ดออกคำสั่งสุดท้ายให้ปฏิบัติการทางทหารในการชิงเรือมายา เกวชคืน

เวลา 08.30 น. เริ่มการปฏิบัติการ

เวลา 11.15 น. กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯได้รับรายงานว่า สามารถชิงเรือมายา เกวชคืน เรียบร้อยแล้ว³

ส่วนการติดต่อระหว่างรัฐบาลไทยกับสหรัฐานั้นมีขึ้นเมื่อเวลา 11.00 น. โดยอุปทูตสหรัฐฯได้รายงานต่อกระทรวงการต่างประเทศว่า นาวิกโยอินสหรัฐฯบางส่วนได้ออกจากอู่ตะเภาไปปฏิบัติการที่เกาะดัง เมื่อเสร็จภารกิจแล้ว สหรัฐฯจะถอนทหารออกไปโดยเร็วที่สุด กระทรวงการต่างประเทศยังได้รับทราบว่ามีเครื่องบินสหรัฐฯจากหลายฐานทัพในประเทศไทยเข้าร่วมด้วย กระทรวงการต่างประเทศจึงได้โทรศัพท์ติดต่อสถานทูตสหรัฐฯว่า จะถอนนาวิกโยอินออกภายใน 24 ชั่วโมงตามที่รัฐบาลไทยขอร้องได้หรือไม่ อุปทูตสหรัฐฯตอบว่า ได้บอก

¹ ประชาชาติรายวัน, 16 พฤษภาคม 2528, หน้า 1,12.

² ประชาชาติรายวัน, 15 พฤษภาคม 2518, หน้า 12.

³ Time, 26 May 1975, p.11-12.

เจ้าหน้าที่ทหารไทยแล้วว่า สหรัฐฯจะพยายามให้นำวิกโยอินออกไปเร็วที่สุด แต่เขาไม่อาจประกันได้ว่าจะออกไปได้ภายใน 24 ชั่วโมงหรือไม่ คำตอบดังกล่าวนี้ทำให้เกิดเหตุการณ์ดึงเครียดอย่างยิ่งเพราะว่า กระทรวงการต่างประเทศเห็นว่า เป็นคำกล่าวที่โอหังและสมประมาทมาก จึงได้เสนอมาตรการ 3 ข้อ ให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการคือ

1. เรียกตัว เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ กลับ
2. ทำหนังสือถึงสถานทูตในประเทศไทย "ประนามการกระทำของสหรัฐฯว่า "เป็นการกระทำที่ขาดสติ"
3. ให้สหรัฐฯถอนกำลังทหารทั้งหมดออกไปทันที¹

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวหลังจากทราบเหตุการณ์ทั้งหมดว่า การกระทำของสหรัฐานั้น "ถึงขั้นที่เราไม่อาจเป็นมิตรกันได้อีกแล้ว"² และ "เป็นเรื่องที่รัฐบาลไม่สามารถนิ่งดูตายได้และต้องแสดงออกไปให้แตกหักว่าเราไม่เห็นด้วย"³

ส่วน พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ไม่อาจทนได้อีกต่อไป⁴

นอกจากนี้ ปฏิกริยาจากกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ได้แสดงออกอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ พรรคการเมืองฝ่ายค้านอันได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังใหม่ และพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยได้เรียกร้องให้เปิดประชุมสภาวิสามัญ เนื่องจากว่า เหตุการณ์นี้ถือเป็นภาวะคับขัน

¹ ประชาชาติรายวัน, 16 พฤษภาคม 2518, หน้า 12 และ Bangkok Post, 16 May 1975, p.3 อ้างตรงกันว่าข้อมูลนี้มาจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศ

² Bangkok Post, 16 May 1975, p.1.

³ สัมภาษณ์ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, 24 กรกฎาคม 2528.

⁴ สัมภาษณ์ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ.

เป็นปัญหาการ เมืองระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับเอกราชและอธิปไตยของชาติ¹ นอกจากนี้ พระคลังคณนิยมและพรรคพลังใหม่ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้รัฐบาล เรียกตัว เอกอัครราชทูต ไทยประจำสหรัฐากลับทันที ให้ถอนการรับรอง เอกอัครราชทูตสหรัฐฯ และให้กลับพร้อมทั้งอุปทูต ให้ปิดฐานทัพสหรัฐฯ ในไทยและทบทวนพันธกรณีทุกอย่างระหว่างไทยกับสหรัฐฯ²

สหภาพ เพื่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชนออกแถลงการณ์ว่า "การกระทำของสหรัฐฯ เป็นการข่มขู่รัฐบาลไทยให้ตัดสินใจดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯ ในปัญหาอนาคตของประเทศในภูมิภาค นี้ อีกต่อไป "และเรียกร้องให้รัฐบาลไทย" ถือโอกาสแห่งความสามัคคีนี้ปลดปล่อยความเป็น ทาสของคนไทยจากการครอบงำของสหรัฐฯ โดยเร็วที่สุด"

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับได้ เสนอบทความสนับสนุนท่าทีรัฐบาลและ เรียกร้อง ให้ทบทวนความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสอง เพื่อให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ดังเช่นบทความ ของไพศาล ศรีจรัสจรรยา ที่ว่า

"...ถึง เวลาอันควรที่สหรัฐฯ ต้องทบทวนทัศนคติของคนในไทยใหม่แล้ว เพราะไทยจะไม่อดทนต่อการแทรกแซงและเอาเปรียบของสหรัฐฯ อีกต่อไป... เหนืออื่นใดก็คือ ไทยและสหรัฐฯ เป็นมิตรที่เท่าเทียม กันซึ่งทางการสหรัฐฯ ควรต้องตระหนักถึง..."³

และในตอนเย็นวันนี้ เวลา 15.30 น. ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ จัดชุมนุมประท้วงการกระทำของสหรัฐฯ ที่สนามหลวงซึ่งมีนักศึกษาประชาชน เข้าร่วมจำนวนหลาย พันคน ในการนี้ นักศึกษาได้ตั้งคณะกรรมการ เข้าพบนายกรัฐมนตรี เพื่อสอบถาม

¹ คำแถลงของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคฝ่ายค้าน ประชาชาติรายวัน, 16 พฤษภาคม 2518 หน้า 3.

² ประชาชาติรายวัน, 16 พฤษภาคม 2518 หน้า 1.

³ Paisal Sricharatchanya, "Who is running the base now?" Bangkok Post, 15 May 1975, p.8. และโปรดดูทัศนคติเช่นเดียวกันนี้ได้อีกใน Editorial, "A Big Slap On Our Face", The Nation 15 May 1975, p.2.

ท่าทีของรัฐบาลต่อการกระทำของสหรัฐฯ ซึ่งนักศึกษาได้ประกาศว่าท่าทีของรัฐบาล แข็งกร้าว
มาก เพราะฉะนั้น นักศึกษาจึงยินดีสนับสนุนรัฐบาลขับไล่สหรัฐฯออกไป

วันที่ 16 พฤษภาคม 2518

ในเช้าวันนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้นำข้อตกลงที่รัฐบาลไทยทำกับสหรัฐฯ เมื่อ
วันที่ 22 มีนาคม 2510 ซึ่งอนุญาตให้สหรัฐฯมาตั้งฐานทัพที่อุตะเกามา เปิดเผยต่อสื่อมวลชน
เป็นครั้งแรก¹ หัวหน้ากองหนังสือพิมพ์ กระทรวงการต่างประเทศได้กล่าวว่า สถานทูตสหรัฐฯ
ต้องออกแถลงการณ์ให้ทราบอย่าง เป็นทางการไม่ว่านาวิกโยธินจะออกไปหมดแล้วหรือไม่ก็ตาม
และยังกล่าวว่า ไม่ต้องการให้สหรัฐฯแสดงอำนาจในขณะที่คณะผู้แทนของรัฐบาลปฏิบัติ เฉพาะ
กาลเวียงคานามได้จะมาถึงไทยในวันนี้

พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีต่างประเทศ ซึ่ง เดินทางกลับจากการประชุม
อาเซียนถึงไทยเมื่อเวลา 13.30 น. ได้กล่าวว่า ประเทศอาเซียนมีความ เห็นใจประเทศไทย
มากเพราะการกระทำของสหรัฐฯทำให้เกิดความยุ่งยากในการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศ เพื่อนบ้าน
มาก แต่เรา จะเจรจาอย่างสันติมิตรกับสหรัฐฯ เพื่อให้ถอนทหารและฐานทัพทั้งหมดออกไป

ในเวลา 15.30-18.00 น. วันนี้ ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นกรณีพิเศษ
เพื่อพิจารณา เรื่องสหรัฐฯส่งนาวิกโยธินมายังอุตะเกาและไซไทย เป็นฐาน เข้าไปปฏิบัติการยึด เรือ
มายา เกวชกิน คณะรัฐมนตรีได้มีมติดังนี้

1. ส่งบันทึกประท้วงของรัฐบาลให้เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ เมื่อ เวลา
18.00 น. วันนี้ เพื่อมอบให้รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯโดยตรง ในบันทึกนี้ได้ ให้ความถึง
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและแสดงความไม่พอใจต่อการกระทำของสหรัฐฯ

¹ ไทยรัฐ, 15 พฤษภาคม 2518, หน้า 8. โปรดดูรายละเอียดของข้อตกลงนี้ใน
ภาคผนวก.

2. เรียกตัวเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ กลับมาเพื่อปรึกษาข้าราชการด้วย

3. เพื่อมิให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอีก รัฐบาลไทยจะได้ทบทวนสัญญาและข้อผูกพันระหว่างไทยกับสหรัฐฯทุกลักษณะที่มีอยู่ใหม่ทั้งหมด เพื่อแก้ไขข้อผูกพันนั้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หลังจากนั้นก็จะออกแถลงการณ์ให้ประชาชนทราบ รวมทั้งแปลเป็นภาษาอังกฤษส่งให้สถานทูตของประเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยให้รับทราบด้วย

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แสดงความเห็นส่วนตัวว่า สหรัฐฯแสดงความไม่เป็นมิตรกับไทย เรื่องที่เกิดขึ้นนี้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีของชาติมาก คนซึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลจะต้องเป็นผู้รักษาศักดิ์ศรีของชาติ เพราะฉะนั้นจึงได้ออกแถลงการณ์ตอบโต้ไปทันที และหลังจากการประชุมคณะรัฐมนตรีวันนี้ รัฐบาลก็จะออกแถลงการณ์ฉบับที่สองอีกครั้งหนึ่ง¹

อนึ่ง ในการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งนี้ พล.อ.กฤษณ์ สีวะรา ได้เข้าร่วมด้วยเพื่อชี้แจงกรณีที่มีข่าวว่าฝ่ายทหารอนุญาตให้นาวิกโยอินสหรัฐฯ เข้ามา คณะรัฐมนตรีจึงต้องการทราบรายละเอียดเพื่อขอคำยืนยัน และจะได้แถลงการณ์ตอบโต้คำกล่าวหาต่อไป

ขณะเดียวกัน กระแสการประท้วงสหรัฐฯจากสาธารณชนได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง และรุนแรงเมื่อไม่มีปฏิกิริยาจากสหรัฐฯ กลุ่มการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับได้เคลื่อนไหวเรื่องนี้ ซึ่งอาจสรุปคำประท้วงและข้อเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้ดังต่อไปนี้²

1. ประนามการกระทำของสหรัฐฯ และสนับสนุนท่าทีที่แข็งกร้าวของรัฐบาล
2. ให้ทบทวนและ/หรือถอนฐานทัพและทหารสหรัฐฯออกไปทันที
3. ให้รัฐบาลทบทวนข้อตกลงและสนธิสัญญาที่สองประเทศมีต่อกัน

¹ โปรดดูรายละเอียดแถลงการณ์รัฐบาลฉบับที่สอง ในภาคผนวก

² โปรดดูแถลงการณ์ของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ในภาคผนวก

4. ให้สหรัฐฯ ขอโทษรัฐบาลและประชาชนไทยในการกระทำครั้งนี้

ขณะเดียวกัน การชุมนุมประท้วงที่นำโดยศูนย์นิสิตาและกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ก็ยังคงชุมนุมอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ตัวแทนจากศูนย์นิสิตาและกลุ่มการเมืองบางกลุ่ม ได้ยื่นจดหมาย เปิดผนึกถึงประธานาธิบดีฟอร์ดผ่านสถานทูตสหรัฐฯ โดยระบุว่า การกระทำของสหรัฐฯ

“...เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่า สหรัฐฯ ได้นำประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับกัมพูชา ซึ่งจะทำให้กระทบกระเทือนสัมพันธ์ภาพไทย-กัมพูชา...”

และ

“พร้อมกันนี้ รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องยืนยันว่า จะไม่ทำการใด ๆ ที่เหยียบย่ำอธิปไตยและทำลายศักดิ์ศรีของประชาชนไทยอีก”

ตัวแทนศูนย์นิสิตาได้ขีดเส้นตายให้รัฐบาลสหรัฐฯ ขอขมาภายใน 24 ชม. คือภายในเวลา 14.00 น. ของวันที่ 17 พฤษภาคม 2518 มิฉะนั้น กลุ่มผู้ชุมนุมจะทำการ เดินขบวนทันที พร้อมกันนี้ ศูนย์นิสิตาได้ประกาศ เชิญชวนให้ประชาชน เข้าร่วมชุมนุมใหญ่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ด้วย¹

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับต่างมีความ เห็นสนับสนุนการประท้วงของรัฐบาลและกลุ่มการเมืองต่าง ๆ บทความหนึ่งในหนังสือพิมพ์สยามรัฐวันนี้อาจให้ภาพ เหตุการณ์ในขณะนั้นได้ ชัดดังที่ว่า

“ผมอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีครั้งใดในเมืองไทยที่คนไทยทั้งชาติ จะแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกับรัฐบาลสหรัฐฯ เท่าครั้งนี้และคราวนี้ เพราะนับตั้งแต่ตัวนายกรัฐมนตรีลงมา พรรคการเมืองต่าง ๆ ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน นอกจากนั้น บรรดานักศึกษาก็ทั้งหมดก็ไหวตัวคัดค้านประท้วงการกระทำของสหรัฐฯ ที่ละเมิดต่อความเป็นเอกราชของไทย

¹ Bangkok Post, 17 May 1975, p.1.

...การตัดสินใจประท้วง เป็นคำขาดของนายกรัฐมนตรีครั้งนี้...

เป็นการลบล้างข้อกล่าวหาใด ๆ ในอดีตว่า "ไทยตามก้นอเมริกา"

...และยัง เป็นการปฏิวัตินโยบายให้สอดคล้องกับมติมหาชนส่วนใหญ่ด้วย¹

วันที่ 17 พฤษภาคม 2518

ในเช้าวันนี้ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีต่างประเทศกล่าวภายหลังจากการให้เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัชาเยินบัณฑิตต่อรัฐบาลสหรัฐแล้วว่า กำลังคอยคำตอบ

¹ ทหารเก่า (นามแฝง), "ทีเล่น...ทีจริง" ใน สยามรัฐรายวัน, 16 พฤษภาคม 2518, หน้า 8. นอกจากนี้ โปรดดูความเห็นอันมีลักษณะรุนแรงของหนังสือพิมพ์ได้ในทุกฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ

นาย บ.ดิษฐ์, "นี่หรือเรียกว่า เพื่อนน้ำมิตรที่คิดจะเผาเพื่อน", คอลัมน์ "คนเดินดิน"; พิชชา, "คบพาล ๆ พาไปหาผิด", คอลัมน์ "มองโลก"; และทหารเก่า, คอลัมน์ "ทีเล่น...ทีจริง" ใน สยามรัฐรายวัน, 16 พฤษภาคม 2518, หน้า 2, 7 และ 8 ตามลำดับ

Post's Opinion, "Two down....how many to go?" Bangkok Post, 16 May, 1975, p.8.

บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชาชาติรายวัน "อะไรที่เรียกว่าอหิโดย" ใน ประชาชาติรายวัน, 16 พฤษภาคม 2518, หน้า 6.

จากสหรัฐอเมริกาและขณะนี้ยังไม่ทราบว่าจะส่งทูตกลับไปอีก เมื่อไร ขึ้นอยู่กับว่าเราพอใจคำตอบของรัฐบาลสหรัฐฯแค่ไหน ซึ่งถ้าไม่พอใจเราอาจไม่ส่งทูตกลับไปก็ได้

ต่อข่าวที่ว่า ดร.คิสซิงเจอร์ รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ กล่าวแสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น¹ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ กล่าวว่า เป็นเพียงการแสดงความเสียใจซึ่งไม่ใช่การขอโทษและเป็นการกล่าวอย่างไม่เป็นทางการ แต่เหตุการณ์นี้มีความสำคัญโดยตรงกับผลประโยชน์ของชาติมาก เพราะการกระทำของสหรัฐฯ เป็นการล่วงละเมิดอธิปไตยซึ่งไซคดที่ไทยประท้วงทันทีอันทำให้ ดร.คิงซิงเจอร์ ต้องแสดงความเสียใจ แต่ก็ยังมีใช้คำขอโทษ และเรากำลังรอคำตอบที่เป็นทางการอยู่

เวลา 16.30 น. พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เชิญนายมาสเตอร์ อุปทูตสหรัฐฯ เข้าพบเพื่อยืนยันถึงประท้วงต่อรัฐบาลสหรัฐฯ รวมทั้งความต้องการของรัฐบาลไทยที่จะทบทวนข้อผูกพันทั้งหมดที่มีต่อกันและการควบคุมฐานทัพสหรัฐฯในประเทศไทยทุกแห่งด้วย

นอกจากนี้ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้กล่าวย้ำในเหตุการณ์นี้ว่า แต่เดิมนั้น กระทรวงการต่างประเทศไม่เคยมีส่วนในการกำหนดข้อผูกพันของสองประเทศเลย แต่จากนี้เป็นต้นไป กระทรวงการต่างประเทศจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดข้อผูกพันเช่นนั้น

ขณะเดียวกัน ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น การชุมนุมประท้วงสหรัฐฯยังคงมีต่อไปและเมื่อถึงเวลาที่กำหนดให้สหรัฐฯขอโทษมาถึงแต่ยังไม่มียุติกรรมใดๆ จากสหรัฐฯ กลุ่มผู้ชุมนุมจึงเคลื่อนขบวนจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อเวลา 15.00 น. มาชุมนุมยังหน้าสถานทูตสหรัฐฯ นายคำบุญ สิทธิสมาน เลขาธิการศูนย์นิสิตฯในขณะนั้นกล่าวในเวลาต่อมาว่า

¹ ดร.คิสซิงเจอร์ กล่าวว่า สหรัฐฯไม่ได้แจ้งให้รัฐบาลไทยทราบล่วงหน้าในเรื่องนาวิกโยธิน แต่ที่ต้องการเจรจาทบทวนในเรื่องที่เกิดขึ้น และ "ถ้าการกระทำนี้ทำให้รัฐบาลไทยยุ่งยากใจ เราก็ขอแสดงความเสียใจ" โปรดดูใน ประชาชาติรายวัน, 17 พฤษภาคม 2518, หน้า 12.

การ เคลื่อนขบวน เช่นนี้นับ เป็น "การตัดสินใจ เดินไกลเป็นครั้งแรกซึ่งค่อนข้าง เสี่ยง" เนื่องจาก
ว่าขณะนั้น ได้มีกลุ่มที่ต่อต้านพลังนักศึกษา เกิดขึ้นแล้ว¹

รัฐบาลได้มีความกังวลต่อกระแสการประท้วงและการชุมนุมของศูนย์นิสิตานี้มากดังที่
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อธิบายกับผู้เขียนว่า คนรู้ว่าไม่สามารถยุติการ เดินขบวนนี้ได้และ
ในเวลานั้นก็ไม่มีใครสามารถควบคุมการ เดินขบวนได้ เท่าที่ทำได้ขณะนั้นก็คือ การควบคุมมิให้
นักศึกษาปะทะกับนัก เรียนอาชีวะซึ่งมีฝ่ายอื่นคุมอยู่ นายกรัฐมนตรีต้องนำแผนที่มาวางแผนร่วม
กับผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อจัดทาง เดินให้นักศึกษาและให้ตำรวจคุมอยู่ทุกแห่ง เพื่อไม่ให้
ขบวนของศูนย์นิสิตาพบกับนัก เรียนอาชีวะซึ่งคอยปะทะกับนักศึกษาอยู่แล้ว²

ในการชุมนุมที่หน้าสถานทูตสหรัฐฯ ได้มีการอภิปรายประนามสหรัฐฯ โดยมีอดีตผู้นำ
นักศึกษาสมัยเหตุการณ์ 14 ตุลาคม เข้าร่วมด้วย เช่น นายธีรยุทธ บุญมี และนาย เสกสรรค์
ประเสริฐกุล เป็นต้น นอกจากนี้ ศูนย์นิสิตายังได้โทร เลขถึงมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทั่วประเทศ
ให้หยุด เรียนเพื่อร่วมประท้วงด้วย³

เวลา 23.00 น. ตัวแทนนักศึกษาที่ได้เข้าพบ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้แจ้ง
ต่อประชาชนที่ชุมนุมหน้าสถานทูตว่า พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ตอบข้อซักถามของตัวแทน
นักศึกษาอย่างแข็งขันและว่ารัฐบาลจะดำเนินการประท้วงให้รัฐบาลสหรัฐฯ ขอบมาไทยให้จงได้
หากรัฐบาลสหรัฐฯ ไม่ทำตาม ไทยก็จะตัดความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ทันที⁴ แต่พล.ต.ชาติชาย
ชุณหะวัณ ได้ขอร้องให้สลายการชุมนุมโดยรับปากว่า จะประท้วงสหรัฐฯ ให้อย่างเต็มที่ แต่ภาย-
หลังการหารือกันแล้ว ศูนย์นิสิตาได้มีมติให้ชุมนุมประท้วงต่อไปให้ถึงที่สุด

¹ สัมภาษณ์ นายคำบุญ สิทธิสมาน, อดีต เลขานุการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่ง
ประเทศไทย , 5 มิถุนายน 2518.

² สัมภาษณ์ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งกล่าวสรุปว่า "แค่นั้นผมก็หนัก เดิมทีแล้ว
ที่ไม่ถึงกับต้องให้ตายกัน"

³ Bangkok Post, 19 May 1975, p.1.

⁴ ประชาชาติรายวัน, 19 พฤษภาคม 2518, หน้า 12.

เกี่ยวกับประเด็นนี้ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ อธิบายกับผู้เขียนว่า เห็นว่าจะต้อง ยุติเหตุการณ์ทั้งหมดโดยเร็ว เนื่องจากว่า เหตุการณ์ในขณะนั้นสับสนมากทั้งภายในและภายนอก กล่าวคือ รัฐมนตรีต่างประเทศกำลังมีการกิจการเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งอินโดจีน อาเซียน จีน ไชเวียดและโดยเฉพาะกับสหรัฐซึ่งกำลังมีปัญหาว่าจะถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้หรือไม่ ส่วนด้านการเมืองภายในนั้น รัฐบาลก็ไม่มีเสถียรภาพนัก เพราะเป็นรัฐบาลผสมที่มีถึง 18 พรรค และพรรคการเมืองของนายกรัฐมนตรีก็น้อยเพียง 18 เสียงเท่านั้น เพราะฉะนั้นในขณะที่เกิดเหตุการณ์นี้ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศต้องคำนึงถึงจุดนี้มาก ขณะเดียวกัน ก็ต้องปรึกษาทุกฝ่าย รวมทั้งฝ่ายทหารซึ่งยังคงมีอิทธิพลมาก¹

วันที่ 18 พฤษภาคม 2518

การประท้วงของสหรัฐอเมริกาของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งได้ดำเนินมา เป็นวันที่สามโดยไม่มีปฏิบัติการใด ๆ จากสหรัฐนั้นได้ขยายขอบเขตและความรุนแรงยิ่งขึ้น นักศึกษาประชาชนซึ่งชุมนุมที่หน้าสถานทูต สหรัฐฯ ในวันนี้ได้เพิ่มจำนวนขึ้นมากและอาจมีถึงกว่าหนึ่งหมื่นคน² ทั้งยังมีกลุ่มการเมือง เกือบทุกกลุ่มร่วมสนับสนุนอย่างเป็นเอกฉันท์ อาทิ เช่นในวันนี้ สหภาพกรรมกร 61 แห่งได้ประกาศเข้าร่วมประท้วงกับศูนย์นิสิตาและจะจะทำลายธุรกิจของบริษัทที่ชาวอเมริกัน เป็นเจ้าของถ้าสหรัฐฯ ไม่ขอโทษไทย

นอกจากนี้ ผู้นำนักศึกษายังได้พบปะหารือกับหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านคือ พรรคประชาธิปไตย พรรคพลังใหม่ พรรคสังคมนิยมและพรรคแนวร่วมสังคมนิยมซึ่งผู้นำพรรคเหล่านี้ได้หารือที่จะให้มีการ เปิดประชุมสภาวิสามัญ เพื่อพิจารณา เหตุการณ์นี้

¹ สัมภาษณ์ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ.

² The Nation, 18 May 1975, p.1.

ภายหลังจากการพบปะกับหัวหน้าพรรคฝ่ายค้าน ผู้นำนักศึกษาได้ออกแถลงการณ์
เรียกร้องว่า

1. ให้มีการ เปิดประชุมวิสามัญทันที
2. ตามที่รัฐบาลได้บอกว่า จะมีการทบทวนข้อผูกพันและความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ

โดยเร็ว นั้น ขอเรียกร้องให้ทำตามกระบวนการประชาธิปไตยโดยรัฐบาลอธิบายรายละเอียด
ผ่านคณะกรรมการต่างประเทศของรัฐสภา และให้สื่อมวลชน-ประชาชน เข้าฟังการอภิปราย
ได้

การประชุมประท้วงยังขยายไปในต่างจังหวัดด้วยคือ การชุมนุมของนักศึกษามหา-
วิทยาลัย เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และนักศึกษาประชาชนในโคราช

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช แถลงกับนักข่าวในเช้าวันนี้ว่า ยังไม่ได้รับรายงานจาก
รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ติดต่อใด ๆ กับรัฐบาลไทย สำหรับคำตอบที่น่าพอใจจากสหรัฐานั้นอาจอยู่ใน
รูปของการขอโทษหรือคำขอที่จะยุติเหตุการณ์ รัฐบาลไทยยินดีรับคำขอโทษเพราะสหรัฐฯ เป็น
มิตรประเทศ และถ้าสหรัฐฯ สัญญาว่าจะไม่มีเหตุการณ์เช่นนี้อีก ไทยก็ยินดี เป็นมิตรกับสหรัฐฯ
ต่อไป

นายกรัฐมนตรียังได้ชี้แจงต่อข้อเรียกร้องจากทุกด้านที่ว่า ให้รัฐบาลมีมาตรการที่
แข็งกร้าวกว่านี้ว่า มาตรการที่ทำไปก็แข็งกร้าวพอแล้ว ถ้าทำอีกขั้นหนึ่งก็เป็นการประกาศ
สงครามแล้ว ข้อเรียกร้องที่ให้ถอนทหารและฐานทัพสหรัฐฯ ทันทันนั้นจะต้องพิจารณานาน การ
ที่รัฐบาลกำหนดเวลา 1 ปีก็เพื่อให้เรามีเวลาที่จะรับช่วงต่อ แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ไม่มี
การโอนอ่อนใด ๆ อีกต่อไป เพราะถ้าเรายังให้ทหารสหรัฐฯ อยู่ต่อไปก็จะเป็นปัญหาแก่ไทยดัง
ที่เราได้เห็นแล้ว

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช แสดงความเห็นว่ ไม่เชื่อว่าสหรัฐฯ มีจุดประสงค์ที่จะ
ทำให้ไทยเกิดความไม่ลงรอยกับเวียดนามหรือเขมร แต่คงมีเหตุผลของตนเอง อย่างไรก็ตาม
ถ้าสหรัฐฯ ยังมีฐานทัพในไทย ทั้งสองประเทศนี้ก็ไม่น่าจะพอใจไทยหรือรู้สึกไม่สบายใจ เพราะอาจ
เกิดการรบอีกเมื่อไรก็ได้ ถ้าฐานทัพและทหารสหรัฐฯ ออกไปหมด สองประเทศนี้ก็หมดความ
ระแวงไทย ส่วนเรื่องการเดินขบวนของนักศึกษานั้น เป็นเรื่องของประชาชนที่รักชาติและก็ไม่

ได้ทำผิดกฎหมาย ไม่ได้ทำร้ายหรือละเมิดทรัพย์สินใคร แต่ประท้วงตาม เสรีภาพที่มี ประชาชน
ในประเทศประชาธิปไตยไหน ๆ ก็ทำเช่นนี้ได้ อีกทั้งประชาชนไทยที่ประท้วงสหรัฐาก็ทำอย่าง
สุภาพมากกว่าประชาชนประเทศอื่น ๆ ซึ่งนายกรัฐมนตรีรู้สึกภูมิใจในมรรยาทอันดีของประชาชนไทย

ต่อการที่พรรคฝ่ายค้านลงมติ เป็น เอกฉันท์ เรียกร้องให้ เปิดประชุมสภาพิเศษ เพื่อพิจารณา
เรื่องที่เกิดขึ้นและข้อตกลงระหว่างไทยกับสหรัฐานั้น นายกรัฐมนตรีกล่าวว่ารัฐบาลไม่เห็นความ
จำเป็นที่ต้องเปิดสภาเพื่อเรื่องนี้ แต่ถ้าพรรคฝ่ายค้านต้องการ รัฐบาลก็ยินดีร่วมด้วย

ที่บริเวณหน้าสถานทูตสหรัฐนั้น การชุมนุมประท้วงของศูนย์นิสิตาได้ดำเนินไปในรูป
แบบต่าง ๆ อาทิเช่น การอภิปรายประนามสหรัฐโดยผู้นำนักศึกษาได้กล่าวโยงถึงรัฐบาลทหาร
ในอดีตที่เชิญให้สหรัฐาส่งทหารและอาวุธเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย ซึ่งทำให้สหรัฐาสสามารถ
ทำการละเมิดอธิปไตยของไทยได้

ผู้ชุมนุมยังได้ทำการ เผาหุ่นประธานาธิบดีฟอร์ดและ ดร.คิสซิงเจอร์ ซึ่งมีความติดตาม
คำพิพากษาของ "ศาลประชาชน" คือ "เป็นฆาตกรเลือดเย็นฆ่าประชาชนหลายหมื่นคนใน
อินโดจีนและลोकกลางประชาชนไทย" รวมทั้งมีการเผาหุ่นของ พล.ต.ประมาท อติเรกสาร
และนายวัฒนา เขียววิมล ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเอียงข้างสหรัฐ¹

ในที่สุด ผู้นำการชุมนุมได้กำหนดว่า ประธานาธิบดีฟอร์ดต้องขอโทษต่อประชาชนไทย
เองภายในเวลา 24 ชม. (19.00 น./วันที่ 19 พฤษภาคม 2518) นายธัญต บุญมี
ผู้นำการชุมนุมคนหนึ่งกล่าวอภิปรายว่า จะมีการเผาธงชาติสหรัฐถ้าสหรัฐไม่ขอโทษประชาชน
ชาวไทยและ

"...การเผาธงสหรัฐเป็นการทำลายสัญลักษณ์ของจักรวรรดิ
นิยมอเมริกา เราเข้าใจในสถานะของประชาชนอเมริกันและ
เห็นใจผู้ที่ถูกรัฐบาลสหรัฐเอาเปรียบชดริคมาก การเผาธง
จึงมิใช่เป็นการประท้วงประชาชนอเมริกัน"²

¹ The Nation, 18 May 1975, p.1.

² Bangkok Post, 19 May 1975, p.1.

รัฐมนตรีต่างประเทศกล่าวว่าขณะนี้ได้ให้ เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐากลับแล้ว แต่ต้องรอเย็นบันทึก ประท้วงต่อกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐาก่อน ขั้นตอนต่อไปก็คือการ เรียก ตัวเจ้าหน้าที่สถานทูตไทยประจำสหรัฐฯ ระดับต่ำลงไปกลับมา

พล.ต.ชาติชาย กล่าวขำคยว่า ปัญหาของฐานทัพต่างชาติในไทย เป็นผลมาจาก ที่กันว่า เรื่องฐานทัพทหารควร เป็นความลับทางทหาร แต่ขณะนี้รัฐบาลได้มอบให้กระทรวง ต่างประเทศรับผิดชอบปัญหานี้แล้ว

ในตอนกลางคืน ปรากฏว่ายังมีผู้ชุมนุมอยู่หน้าสถานทูตและมีท่าทีว่าจะชุมนุมยืดเยื้อ ไปตลอดคืน เพราะฉะนั้น จึงเป็นไปได้ว่าสถานทูตสหรัฐฯจะต้องปิดทำการในวันรุ่งขึ้น

บรรยากาศของการประท้วงสหรัฐฯในวันนี้อาจ เห็นได้จากบทบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ สยามรัฐวันนี้ที่ว่า

"ความเฉยเมยของสหรัฐฯต่อคำขอร้องของรัฐบาลไทย แสดงให้เห็นว่า สหรัฐฯมีเจตนาจะยึดครองฐานทัพใน ไทยต่อไปให้นานที่สุด เพราะฉะนั้น คนไทยควรร่วมกัน ขับไล่ทหารอเมริกันออกไปตามวิธี "พรหมทัณฑ์" คือ ประชาชนไทยจะต้องเลิกติดต่อให้ความสะดวก งดขาย

สินค้าและบริการแก่ทหารอเมริกันและทางการอเมริกัน
ในฐานทัพไทยทุกแห่ง"¹

¹

บทบรรณาธิการ นสพ.สยามรัฐ, "มาตรการที่ควรใช้กับสหรัฐฯ", สยามรัฐรายวัน,
18 พฤษภาคม 2518, หน้า 7.

นอกจากนี้ ยังอาจดูทัศนะพจน์องเดียวกันนี้จากบทความในหนังสือพิมพ์ได้แทบทุกฉบับ
อาทิเช่น

บทบรรณาธิการประชาชาติ, "กลับรังไปเกิด-โจรสลัดคอ อเมริกา", ประชาชาติรายวัน,
18 พฤษภาคม 2518, หน้า 10.

บทบรรณาธิการ นสพ. สยามรัฐ, "ขอให้สหรัฐฯคิดเสียใหม่", หน้า 7; อากาศ
เกตุพงศ์, "มิตรหรือศัตรู", หน้า 7 และทหารเก่า, "ทีเล่น...ทีจริง" หน้า 8 ใน สยามรัฐ
รายวัน, 17 พฤษภาคม 2518.

Post's Opinion, "A fair show of strength" Bangkok Post,
17 May 1975, p.8.

Editorial, "We must review entire policy toward the US",
The Nation, 17 May 1975, p.2.

พล.ต.ชาติชาย อธิบายกับผู้เขียนในเวลาต่อมาว่า มีความหวาดกลัวมากกว่า เหตุการณ์อาจบานปลายมากขึ้น ถ้าไม่สามารถยุติการเดินขบวนได้ เพราะเกรงว่าอาจมีฝ่ายอื่นเข้าแทรกซึมในขบวนการนักศึกษาด้วยซึ่งหากมี เฉพาะนักศึกษาแล้ว รัฐมนตรีต่างประเทศ เห็นว่าเป็นฝ่ายที่มีความบริสุทธิ์ใจและรอบรู้สถานการณ์พอสมควร รัฐบาลจึงต้องการยุติเหตุการณ์ให้เร็วที่สุด เพราะฉะนั้น เมื่อนายมาสเตอร์ อุปคุตสหรัฐอเมริกา มาปรึกษาว่าจะยุติการชุมนุมหน้าสถานทูต ได้อย่างไรนั้น ก็ได้บอกว่าขอให้สหรัฐฯ ส่งสารขอโทษ (apologize) มา เพื่อให้สถานการณ์ทั้งหมดยุติซึ่งอุปคุตสหรัฐฯ ก็เห็นด้วย¹

วันที่ 19 พฤษภาคม 2518

ในเช้าวันนี้ การชุมนุมหน้าสถานทูตสหรัฐฯ ยังคงมีต่อไป ศูนย์นิสิตฯ ได้ประกาศว่าจะมีตัวแทนจากต่างจังหวัด เข้าร่วมการประท้วงใน เช้าวันนี้ด้วยและจะมีการ เผาธงชาติสหรัฐฯ ในเวลา 1 ชั่วโมงสหรัฐฯ ยังไม่ขอโทษ นอกจากนี้ศูนย์นิสิตฯ ยังได้ประกาศเชิญชวนให้ประชาชน เลิกซื้อสินค้าที่ผลิตจาก สหรัฐฯ ทุกอย่าง

พล.อ.กฤษณ์ สีวะรา กล่าวในเช้าวันนี้ว่า เห็นด้วยกับการชุมนุมประท้วงกรณีสหรัฐฯ ล่วงล้ำอธิปไตยแต่ได้ขอร้องให้ทำในขอบเขตด้วยความสุภาพและไม่รุนแรง เนื่องจากว่าสถานทูต เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของประเทศนั้น

เวลา 09.45 น. นายมาสเตอร์ อุปคุตสหรัฐฯ ได้เข้าพบ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ เพื่อยื่นบันทึกของอุปคุตสหรัฐฯ ซึ่งมีใจความว่า

¹ พล.ต.ชาติชาย กล่าวในการให้สัมภาษณ์ผู้เขียนว่า "ผมบอกว่าขอ apologize ไปได้ไหมจะได้หมดเรื่อง เขาก็ส่ง telex มา..."

"สหรัฐารู้สึกเสียใจที่ได้มีความเข้าใจผิดเกิดขึ้น ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา เนื่องมาจากการนำ ทหารนาวิกโยธินจำนวนหนึ่ง เข้ามา เป็นการชั่วคราวที่ฐาน ท่หูกตะเกา เพื่ออำนวยความสะดวกการยึดคืน เรือมายา เกวช...

รัฐบาลสหรัฐฯ เข้าใจถึงปัญหาที่ได้สร้างให้แก่รัฐบาล ไทย เนื่องจากปฏิบัติการบางอย่างดังได้กล่าวมาแล้ว และขอย้ำว่า มีความเสียใจในเรื่องที่เกิดขึ้นนี้ สหรัฐฯ ยังคงมีนโยบายที่จะเคารพต่ออธิปไตยและเอกราชของ ไทยเสมอ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกรณีนี้ย่อมไม่เปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่ประเทศทั้งสองมีอยู่ต่อกัน และ เหตุการณ์ทำนองนี้จะไม่เกิดขึ้นอีก รัฐบาลสหรัฐฯ มุ่งหวังที่ จะร่วมมือกับรัฐบาลไทยด้วยความกลมเกลียวและด้วยมิตรภาพ ต่อไป"¹

ผู้นำไทยได้แสดงความพอใจทันทีที่ได้รับบันทึกแสดงความเสียใจจากอุปกตสหรัฐฯ โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวว่า มีความพอใจแล้ว แต่ก็จะต้องมีการทบทวนนโยบาย และข้อผูกพันกันต่อไป

พล.ต.ชาติชาย กล่าวว่ามีความพอใจแล้วต่อคำขอโทษนี้และคำขอโทษจากประธานา-ธิบติฟอร์ดก็ไม่จำเป็นต้องต่อไปเพราะอุปกตยอมเป็นตัวแทนรัฐบาลอยู่แล้ว และจะได้ให้สำเนาจดหมายนี้แก่ นายธีรยุทธ บุญมี ซึ่งยังคงนำการประท้วงที่หน้าสถานทูต

อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมามีข่าวว่า ได้มีการตั้งข้อสงสัย เกิดจากทั้งนักศึกษาและประชาชนทั่วไปว่า หนังสือจากอุปกตสหรัฐฯ เป็นเพียงการแสดง ความเสียใจซึ่งไม่มีคำขอโทษแต่อย่างใด

¹ บันทึกของอุปกตสหรัฐฯ ถึงรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ, 19 พฤษภาคม

พล.ต.ชาติชาย กล่าวถึงประเด็นที่ว่า ในรูปแบบของคำแล้ว คำว่า เสียใจ เป็น เช่นเดียวกับคำว่าขอภัย นอกจากนั้น หนังสือฉบับนี้ก็มิได้แสดงความเสียใจอย่าง เดี่ยวแต่ได้พูดถึงการเคารพต่อเอกราชอธิปไตยของไทยและจะไม่ทำให้ เหตุการณ์แบบที่แล้มา เกิดขึ้นอีกแน่นอนว่าเราจะไม่พอใจหากสหรัฐราจะรู้สึก "เสียใจ" เท่านั้นโดยไม่บอกว่าจะไม่ให้ เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก

เวลา 18.00 น. ตัวแทนนักศึกษาและแนวร่วมต่าง ๆ ได้ประชุมกันหลังจากรับฟังคำชี้แจงของรัฐบาลแล้วและได้ประกาศว่า "รัฐบาลสหรัฐราขอมาแล้ว" นายธีรยุทธ บุญมี กล่าวอภิปราย เสริมว่า ไม่มีความจำเป็นต้องหาสถานทูตสหรัฐราอีกต่อไป เพราะควร เก็บให้ชาว สลัมคลองเตยอาศัยมากกว่า และประกาศว่านับแต่วันนี้จนถึงวันที่ 4 กรกฎาคม (วันชาติสหรัฐรา) ศูนย์นิสิตาและแนวร่วมทั้งหมดที่มาร่วมชุมนุมประท้วงสหรัฐราในครั้งนี้จะเคลื่อนไหวขับไล่ฐานทัพออกไปให้ได้

นายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล อภิปรายว่า การต่อสู้ครั้งนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ส่วนจุดสุดท้ายคือ การขับไล่ฐานทัพทั้งหมดออกไป

นายคำบุญ ลีธิสมาน เลขาธิการศูนย์นิสิตา อ่านแถลงการณ์ฉบับสุดท้ายก่อนสลายตัวว่า บัดนี้ประชาชนได้รับชัยชนะอย่างสมบูรณ์แล้ว และ

" บทเรียนจาก เหตุการณ์ที่ผ่านมาคงจะชี้ให้ เราเห็นแล้วว่า การสร้างความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจนั้นยากที่จะตั้งความสัมพันธ์ให้อยู่ในพื้นฐานที่เสมอภาคและเท่า เทียมกัน¹

¹ แถลงการณ์แนวร่วมต่อต้าน เผด็จการแห่งชาติและศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย,

บทสรุป

เมื่อพิจารณา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดในฝ่ายไทยแล้ว อาจสรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก เหตุการณ์นี้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาจากกลุ่มการเมือง และสาธารณชน อย่างกว้างขวางและรุนแรง โดยที่มีการชุมนุมประท้วงสหรัฐฯ ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก อีกทั้งกลุ่มการเมืองและสาธารณชน เหล่านี้ยังได้ตั้งข้อคัดค้านและ หรือข้อ เรียกร้องซึ่งอาจ ประมวลได้ดังต่อไปนี้

- ก. สนับสนุนและผลักดันการตอบโต้ที่แข็งกร้าวของรัฐบาล และให้รัฐบาล เปิดการประชุมสภาวิสามัญทันที
- ข. ให้สหรัฐฯถอนทหารและฐานทัพออกไปทันที
- ค. ให้รัฐบาลทบทวนข้อตกลงและพันธะกรณีทั้งหมดที่มีกับสหรัฐฯ
- ง. ชัดกำหนดให้รัฐบาลสหรัฐฯขอโทษประชาชนไทยต่อการละเมิดอธิปไตย ครั้งนี้

นอกจากนี้ ปฏิกิริยาดังกล่าวยังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมากกล่าวคือ เป็นข้อ เรียกร้อง ที่เกิดขึ้นเพียง 1 วันหลังจากที่สหรัฐฯปฏิบัติภารกิจ เรือมายา เกวซคินโดยใช้นาวิกโยอินและอาวุธ จากฐานทัพอุตะเกา และยังเป็นข้อ เรียกร้องที่เกิดขึ้นก่อนการดำเนินการยื่นมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลไทยต่อสหรัฐฯด้วย

ประการที่สอง รัฐบาลไทยได้มีปฏิกิริยาโต้ตอบสหรัฐฯไปในทาง เดียวกันกับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ดังที่จะเห็นได้จากมาตรการที่ยื่นต่อสหรัฐฯ 3 ข้อ ในแถลงการณ์รัฐบาลฉบับที่ 2 นอกจากนี้ ยังเป็นที่ประจักษ์ว่า กลุ่มผู้นำพลเรือนคือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ และบุคคลบางคนในกระทรวงการต่างประ เทศ เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากแม้ว่า เหตุการณ์นี้จะ เป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหารซึ่งในอดีตนั้น มัก เป็นกรณีที่ถูกจัดการโดยฝ่าย ทหาร

ประการสุดท้าย ภายหลังจากการยื่นมาตรการตอบโต้สหรัฐฯ ซึ่งมีลักษณะแข็ง-
กร้างนั้น รัฐบาลไทยก็ได้แสดงความพร้อมใจที่จะประนีประนอมกับสหรัฐฯด้วย ดังที่จะเห็นได้จาก
การยอมรับ "บันทึกแสดงความเสียใจ" จากอุปทูตสหรัฐฯ ซึ่งทั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
ต่างประเทศได้แสดงความพอใจทันทีที่ได้รับบันทึกดังกล่าว โดยรัฐมนตรีต่างประเทศได้กล่าวว่า
ในรูปแบบของคำแล้ว คำว่าเสียใจ เป็นเช่นเดียวกับคำว่าขอภัย และคำขอโทษจากประธานา-
ธิบติฟอร์คก็ไม่จำเป็น เพราะอุปทูตยอม เป็นตัวแทนรัฐบาลอยู่แล้ว

จากการพรรณาดังกล่าวทำให้เห็นได้ถึงรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ
รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ของฝ่ายต่าง ๆ และบรรยากาศของเหตุการณ์ในขณะนั้น ในส่วนต่อไปจะได้
วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลในเหตุการณ์ครั้งนี้